

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET I OSLO

Årbok for Follo historie-
og museumslag
1952-1953

Stm 7.41,5

J

415

FOLLO HISTORIE- OG MUSEUMSLAG

1952—1953

Årbok
for
Follo historie- og museumslag
1952—1953

Redaktør: Erling Strand

O. B. Hansens Boktrykkeri, Drøbak

1954

Follo historie- og museumslag

sender med dette ut sin årbok nr. 2. Foruten å gi en kort melding fra laget vil en slå et slag for arkeologien i distriktet.

Med sin beliggenhet og sine naturlige muligheter er Follo utvilsomt blitt busatt like tidlig som Østfold og Vestfold. Det viser Nøstvedtfunnene. Og det store antall av gravhauger særlig etter moreneryggene peker mot et ordnet samfunnsforhold. Etter morenene var det jo tørr, varm jord, godt skikket for korn dyrking etter den tids jord- og plantekultur. De få utgravinger som er foretatt står ikke tilbake for andre distrikters i interesse, likeså den store mengde av løse jordfunn. Men systematisk har dette materiellet aldri vært lagt fram. Dette er nå laget gått inn for ved registrering og kartlegging av såvel de faste historiske minnesmerker, som de løse jordfunn distriktet gjennom. Vel er de fredet ved lov. Men det forhindrer ikke at de faste minnesmerker ved den sterke boligreising og anleggsvirksomhet i våre dager, og også ved jorddyrking lett blir forstyrret og ødelagt. De løse jordfunn blir ofte ikke tatt vare på i lengden, selv om de ved funnet avstedkommer sterk aktualitet.

Skal dette arbeid helt ut lykkes trenger en all mulig hjelp av alle. Laget vil da søke å spre kunnskap om disse ting, derfor det store billedmaterialet i denne årboken. Dette vil som særtrykk bli sendt alle skolene i distriktet.

De løse jordfunn er i tidens løp blitt spredt endog utenom distriktet og er vanskelig å finne igjen. En tør derfor be alle som måtte sitte inne med eller vite om sådanne ting, melde fra for at de kan bli registrert. Listen senere i årboken vil vise om dette tidligere er gjort. Alle opplysninger vil være med å bringe klarhet i det mørke Follo historie har ligget innhyllet i.

De registreringer en hittil har rukket å foreta, har gitt langt rikere resultat enn ventet, og vil bli lagt fram etter som det blir mulig, kommunevis eller hele Follo under ett.

Universitetets oldsaksamling støtter økonomisk dette tiltaket.

Stevneplass og tomt for museet er fortsatt et uløst spørsmål. Det må tas sterkt hensyn til de framtidige muligheter. Løsningen vil vel også stille særlig sterke krav til økonomien. Det må derfor være berettiget å se seg fore. Styret arbeider imidlertid med bestemte prosjekter.

Som forholdene ligger an, har en fortsatt ikke gått til noen særlig innsamling av museumsgjenstander. Men likevel har en mottatt en rekke gaver av forskjellig art. En fortegnelse senere i årboken viser hva laget har mottatt siden første årboken ble sendt ut.

Forøvrig fortsetter en med innsamling av historisk stoff etter de tidligere opptrukne linjer.

Styret vil få takke alle som ved gaver, tjenester eller opplysninger bidrar til å fremme lagets oppgaver. Den store interesse som over alt legges for dagen, er en vektig oppmuntring.

Styret.

Fra arbeidsfronten

Siden laget ble konstituert er Finn Eliassen, Hans Krag og Karl Presterud trådt ut av styret. En oppstilling sist i årboken viser sammensetningen av styret nå.

Finn Eliassen og Hans Krag er flyttet fra distriktet, mens Karl Presterud frasa seg gjenvalg grunnet fremskreden alder.

Alle tre stilte seg fra første stund til lagets disposisjon, Eliassen med sin stilsikre form og kunnskapsrikdom, Krag med sin klare kritikk og dype kjennskap til spesielt norsk-dansk historie, og Presterud med sitt sunne syn på utviklingen og sitt store lokal-kjennskap. Laget er dem stor takk skyldig for deres innsats den første vanskelige tiden.

— — —
Så må vi få lov å minnes kjøpmann Ingvald Hokholt, Nesodden, og kaptein Syver Ultvedt, Oppegård, som begge er falt bort, Hokholt den 4. august 1951 og Ultvedt den 18. april 1952.

De deltok begge meget aktivt for starten av vårt lag og gledet seg over «landevinningen».

Hokholt, som var født på Nesodden den 25. juli 1888, var i sin tid medlem av redaksjonskomiteen for «Nesodd-boka». Ultvedt var født i Eidsberg den 26. mai 1878 og flyttet til Oppegård i 1916. Her beskjeftiget han seg mellom annet med flere historiske emner.

Styret.

Omkring gravskikkene i forhistorisk tid

Av Elizabeth Skjelsvik.

For det primitive menneskes tanke danner ikke døden et så skarpt skille som den gjør for menneskene av vår sivilisasjon. Således var for våre hedenske forfedre døden bare en overgang til en annen form for tilværelse. Den døde bodde i graven — det var hans faste tilholdssted, og her mottok han offer, som viste at hans etterlatte og slekt vernet om hans minne og sørget for det han trengte for å opprettholde tilværelsen også i det hinsidige.

Graven som bolig er da den primære tanke, og den har holdt seg helt ned til hedenskapets slutt. Siden den døde skulle bo i graven, måtte han ha med seg de ting han hadde brukt i levende live. Gravgodset, som vi kaller dette i arkeologisk terminologi, varierer meget fra periode til periode og fra grav til grav. Oftest er det rent personlige ting de døde får med seg: kvinnen sine smykker, mannen sine våpen. Gjerne blir også en eller flere leirkar lagt ned med mat og drikke, og undertiden kan gravene være kostbart og overdådig utstyrt. Oseberggraven er uten tvil det beste eksempel på dette hos oss.

Fra våre eldste steinalderkulturer kjennes ingen graver. Først med begynnelsen av yngre steinalder* begynner de å opptre, men i Norge har vi bare ca. 3 funn fra dette avsnittet, som noenlunde sikkert kan sies å stamme fra graver. De er kommet fram ved tilfeldig gravning, men av innhentede opplysninger kan en se at de har ligget i en liten, lav haug eller under flat mark dekket av et steinlag. Selve liket er det ikke spor igjen av. Undertiden er den døde gravlagt ved en jordfast stein, et trekk som går igjen også senere i forhistorien, og tanken som ligger bak må være at likesom steinen er fast forankret til ett sted. således vil den døde også være det.

* For dateringen og varigheten av de forhistoriske perioder se den kronologiske oversiktstabell annetsteds i dette hefte.

Steingravene, dyssene, ganggravene eller jettestuene og hellekistene, som satte sitt preg på yngre steinalder i store deler av Europa og våre naboland, Danmark og den sydlige delen av Sverige, når nesten ikke oss. Vi har en tvilsom ganggrav på Skjeltorp i Skjeberg, Østfold, som nå er helt borte. Hellekistene er litt bedre representert; men de begrenser seg til begge sider av Oslofjorden: Østfold 5, — Buskerud 4, — Vestfold 4.

Det er her på sin plass å presisere nærmere hva ligger i de ovenfor nevnte betegnelsene. Alle er de bygd av svære stein, enten typiske heller eller kampestein. Dyssene inneholder vanligvis en begravelse, mens ganggravene ofte er anselige byggverk med sidekamre, som grener av fra hovedkamret og er rene familiegravsteder. Hellekistene — den yngste formen av disse gravene — (fig. 1) på sin side er oftest ikke stort mer enn mannslange og rommer en, av og til to begravelser. Alle disse gravtypene dekkes av jordhauger, og undertiden kan takhellene ligge fri. Slik er tilfellet gjerne ved dyssene. Dyssene og ganggravene er det som kalles megalitter (av gresk *me-gas* — stor

Fig. 1. Hellekiste fra yngre steinalder, Hylli, Spydeberg, Østfold.

og lithos — stein), og etter dem er denne delen av steinalderen oppkalt.

I hele yngre steinalder gravlegges liket ubrent, og det er tydelig at ihvertfall de store steingravene er ment å tjene som bolig for de avdøde.

Med bronsealderen blir det større variasjon i gravformen. I det minste blir det synlige, ofte imponerende gravminner som de levende reiser over sine døde i motsetning til steinalderens uan-

Fig. 2. Bronsealder-røys, Ekebergskogen ved Kjeppestad, Frogn, Akershus.

seelige graver her hjemme. Langs leden og ferdselsveiene inne i landet, gjerne på utspringende nes og høye åser med vid utsikt til vann, la de disse røysene (fig. 2). Få har ydet funn av det ringe antall som er undersøkt, og mange er også utplyndret. Videre har vær og vind lettere kunnet tære bort alt som fantes i dem.

På Vestlandet kjennes fra periodens første del store jordhauger i likhet med dem man finner på Jylland, og en særlig imponerende samling ligger på Karmøya, utenfor Haugesund.

I eldre bronsealder fortsatte man å gravlegge de døde ubrent; men med yngre bronsealder inntreier et radikalt skifte i gravskikken, nemlig branngraven. Samtidig blir det synlige minne over den avdøde mer uanselig. Man legger gjerne beinrestene inn i eldre hauger eller under flat mark. Etter brenningen renses beinene omhyggelig og legges i et leirkar, og når den døde får noe med seg, er det helst rent personlige småting eller miniatyrgaver av virkelige bruksgjenstander, som sverd. Men like ofte er det ikke noe gravgods i det hele tatt.

Det er blitt meget diskutert hva egentlig denne nye gravskikken innebærer. Den må representere et radikalt brudd med oppfatningen av døden i stein- og eldre bronsealder. En kan ikke lenger ha forestilt seg den døde som boende i graven, han har ikke lenger hatt behov for legemet og de ting han har brukt i levende live. Likevel har man ikke tatt den ytterste konsekvens av likbrenningen til følge. Litt gravgods har en lagt ned; for religiøse forestillinger er meget konservative, og menneskene er nå ikke konsekvente. I de greske kvad Iliaden og Odysséen, som må ha blitt til i bronsealderen, selv om de er nedskrevet senere, hører vi nemlig at de store heltene brennes på likbålet med overdådig utstyr, og det reises haug over dem. Dels tenkes de boende i dødsriket, dels i haugen, der de mottar offer fra de levende.

Er det da mulig for oss i dag å svare på hvorfor man brente de døde? Ja, muligens. I de indiske vedakvadene av hvilke de eldste er fra 2. årtusen f. Kr., fremgår det at likbrenning var den alminnelige begravelsesmåten, og Agni — ilden — blir bedt om å hjelpe de døde bort fra jorden, men han må ikke tilintetgjøre dem helt; muligens har man her i Norden hatt liknende forestillinger.

Yngre bronsealder mangler ikke sine imponerende fortidsminner heller. De første skipssetningene begynner å opptre. Med skipssetninger menes stein som er reist tett i tett eller med en viss avstand mellom hver stein slik at de kommer til å danne et skip. Oftest er stevnene markert ved høyere stein enn i sidene, undertiden kan det være to som står på linje, slik at steinskipet får en sterk likhet med skipsfigurer som er så velkjente fra

jordbruksristningene våre. Her i landet kjennes ikke disse fortidsminnene fra bronsealderen; men de ble bygget gjennom hele eldre jernalder og vikingetid, og fra disse perioder er desikkert representert også hos oss.

Jernalderens første avsnitt, keltertiden, bringer intet stort skifte i gravskikken, men beinrestene renses ikke lenger omhyggelig, og det blir sjeldnere å legge dem i en urne. Gravgodset mangler svært ofte helt. Bålmørjen blir enten raket sammen på overflaten eller ned i en grop i jorden. En lav haug kan dekke det hele eller et enkelt steinlag eller en liten steinhelle. I de siste tilfeller synes ikke alltid fortidsminnet over overflaten i dag. Steinlaget, en steinlegning som det kalles i fagspråket, kan ha forskjellig form: rund, firkantet eller trekantet. Ved siden av disse begynner de første bautasteinene å opptre, og her ligger graven på en dybde av 50—75 cm. under overflaten, gjerne i et lite steinbygd kammer. Enkle, små kammer, dekket av en liten dekkhelle og liggende under flat mark er heller ikke så rent

Fig. 3. Liten steinkiste fra keltertid, Frivoll, Fjære, Aust-Agder.

sjeldne. De er så store at et leirkar med de brente beinene kan få plass nedi (fig. 3).

Men her, som ved skipssetningene, må en merke seg at alle disse gravformer fortsetter utover hele eldre jernalder og for bautasteinene og steinlegningenes vedkommende helt ned i vikingetiden. Dette understreker atter hvor konservativ de religiøse forestillingene og særlig gravskikkene er.

For bautasteinenes vedkommende synes de i vikingetiden å være rene minnesteiner uten å markere noen virkelig grav. Undertiden forsynes de med en runeinnskrift eller med billedfremstillinger, og våre gravsteiner kan en betrakte som en siste utløper av denne eldgamle skikken.

Ved romertidens inntreden begynner det igjen å bli vanlig å gravlegge de døde ubrent, ofte i en kiste av tre eller stein, og gravgodset blir rikholdig og undertiden overdådig. Dette virker på sin side inn på branngravene, slik at utstyret her kan skille seg lite ut fra de ubrente. I branngravene kan en ofte se at våpen og annet gravgods er forsettlig ødelagt. Sverd og spydspisser er bøydd sammen, og det ser da ut som om man på denne måten har villet vie sakene helt til de døde, slik at de blir ubrukelige for de levende. Noen ganger brennes alt gravgodset på likbålet, andre ganger ikke.

Over graven reises det nå haug, enten rene jordhauger eller jordblandede røyser, og kanten kan markeres med en såkalt fotkjede: en tettlagt rekke med stein i markhøyde langs kanten av haugen.

Fra romertiden og utover i merovingertiden opptrer en annen gravform, nemlig de runde steinsetningene. Disse består av stein som markerer periferien i jevn avstand fra hverandre, vanligst 7, 9 og 13 stein. Undertiden kan det i midten være en stein eller en lav haug. Gravene er med et par unntakelser fattige branngraver lagt like under markoverflaten.

Det har vært meget diskutert hva disse fortidsminnene egentlig er. På folkemunne heter det seg at de er tingplasser, og det er også fremsatt den teori at de er kultplasser. Utgravningene har imidlertid ikke kunnet bekrefte noen av disse teoriene, så en må gå ut fra at de er gravminner over særlig hedrede medlemmer

av en ætt; for steinsetningene kan anta imponerende dimensjoner med sine ofte mannshøye stein.

Gravskikken i folkevandringstiden varierer lite fra romertidens, vi har rike skjelettgraver, som den fra en hellesatt kiste fra Skreros i Vegusdal, Herefoss, Aust-Agder (fig. 4), der den døde kvinnen har fått med seg ikke mindre enn 9 leirkar i graven foruten smykker og annet utstyr. I løpet av folkevandringstiden

Fig. 4. Gravkiste fra folkevandringstid, Skreros, Vegusdal, Aust-Agder.

begynner de første båtgravene å opptre. Mot periodens slutning og i tidlig merovingertid blir imidlertid gravene meget fattige; men det finnes et par unntakelser, som f. eks. Åkerfunnet fra Furnes på Hedmark, som inneholder bl. a. en praktfullt dekorert beltespenne av gullblikk, deler av et flott sverd, skjoldbule og tilbehør til rideutstyr.

Siste halvdel av merovingertiden bringer inn noe nytt i gravene, idet den døde får med seg virkelige redskaper: økser, som like godt kan være arbeids- som våpenøkser, sigder, ljåer, smed- og snekkerverktøy. Dette fortsetter i vikingetiden, og vi får

graver som gjenspeiler den dødes yrke, eksempelvis kan nevnes graver med smedutstyr.

Brente og ubrente graver forekommer om hverandre, likeledes hauglegning og de forskjellige former for flatmarksgraver.

Den begynnende kristning av landet kan en også spore i det arkeologiske materiale; således menes årsaken til at det er så få vikingetidsgraver fra Østfold å være at denne delen av landet ble tidligere kristnet enn f. eks. innlandsbygdene.

Fig. 5. Gravhaug på Holstad, Ås, Akershus.

I jernalderen i motsetning til de tidligere perioder av vår forhistorie er det en tydelig tendens til å samle gravminnene i større eller mindre grupper. Ved utgravningen av det store gravfeltet på Store-Dal i Skjeberg, Østfold, f. eks. fant en graver kontinuerlig fra keltertiden ned i vikingetiden. Samme er tilfellet på Hunnfeltet i Borge i samme fylke, selv om keltertidsgravene her ikke enda har latt seg sikkert konstatere. Gravene samler seg om gårdene, og av deres beliggenhet kan en se hva som har vært avgjørende for datidens bønder ved valg av bosted. Haugene ligger med få unntakelser høyt og fritt på lettdrevet jord, f. eks. morenerygger, og man har holdt seg unna dalbunnene og den tyngre drevne jorden, der det har latt seg gjøre. Dette forholdet trer således meget klart frem i Follobygdene.

Bekreftelse av forholdet grav—gård får en når en er så heldig å ha et forhistorisk gårdsanlegg bevart, som ødegården Sostelid i Åseral, nord for Kristiansand. Den stammer fra folkevandringstid, og haugene ligger innimellom åkerlappene og få meter fra husene. Her er det imidlertid nok et problem, som trer klarere frem enn i de tilfeller hvor gården i dag ikke lar seg lokalisere, nemlig ble *alle* døde æret med en standsmessig begravelse? Svaret ser ut til å måtte bli nei, da forholdet mellom haugenes antall og menneskenes i den tiden gårdene har vært bebygd, ikke kan stemme overens. Er det bare særlig hedrede og ættens fornemste som har fått et gravanlegg, og hva er blitt av de øvrige? Svaret kan arkeologien og dens hjelpevitenskaper enda ikke gi.

Hvorfor har man lagt haugene så nær gårdene? De døde ble betraktet som en slags vetter, som vernet om markens grøde, gård og folk og fe. Men døden ble som tidligere nevnt, betraktet som en annen form for tilværelse, og de døde skulle kunne se mot gården og følge med i alt som foregikk, mens de levende på sin side skulle ha haugen som en stadig påminnelse om ikke å glemme den avdøde. Fra sagaene kjenner vi til at man har ofret på haugene, og i kristenretten nedlegges det strenge forbud mot dette, så det må ha vært en ganske hyppig foreteelse.

Men de døde har sikkert ikke blitt betraktet som bare vennligsinnede og gode. Ved siden av pieteten har det også vært frykt for at de døde kunne skade de levende, bl. a. ved gjengangeri. Dette har kanskje også vært en av årsakene til at man har sørget for en rikt utstyrt grav eller et vakkert gravminne, og hvis det er så at bare fremstående personer i ætten er blitt gravlagt, har det vært dobbelt grunn til å blidgjøre dem; fra primitive kulturer vet vi nemlig at høvdinger bl. a. er i besiddelse av en særlig makt — både til godt og vondt.

Et annet uløst problem er de mange fortidsminnene uten spor av gravlegning, eller bare et lite brannlag eller trekullbiter. De blir gjerne tolket som kenotafier — tomme graver — som er reist til minne over en som av en eller annen grunn ikke har kunnet gravlegges hjemme, f. eks. fordi vedkommende er død langt fra sitt hjemsted. Runeinnskriftene forteller således ofte om folk som er omkommet på vikingetog. I Odysséen møter

helten Odyssevs under sitt besøk i underverdenen en av sine kamerater som er falt på en fremmed strand uten å få en standsmessig begravelse, og forat denne skulle kunne komme inn i dødsriket, ber han Odyssevs om å utføre gravritene og reise en haug.

Den ovennevnte tolkingen er nok i mange tilfeller den rette; men en dansk forsker har i det siste fremsatt andre muligheter, nemlig at et dødehus, som i tidens løp er råtnet bort, har vært oppført på haugen, eller at den døde er sendt ut til havs på sitt brønnende skip, et forhold som er kjent fra Balders bålferd.

Gravenes plassering i gravminnene og terrenget kan også fortelle litt om tro og forestillinger. Sekundærgraver fra yngre bronsealder plasseres alltid på sydsiden, likeledes ligger gravene ved bautasteiner med få unntakelser på steinens sydside, og skipssetningene ligger med forstavn mot syd i de tilfeller en kan skille mellom for- og akterstavn, mens orientering mot vann har spilt en underordnet rolle. Videre har disse ikke en statisk, men dynamisk virkning i terrenget. Av dette kan en kanskje tillate seg å trekke den slutning at det ved siden av forestillingene om graven som bolig, har vært en tro på et dødsrike i syd, og i den gamle norrøne litteratur leser vi at «ned og nord lå helveg».

At det er nøye sammenheng mellom døds kult og fruktbarhets kult, forteller også gravene oss. I enkelte gravkister fra bronsealderen forekommer på innsiden av hellene ristninger av tilsvarende form som jordbruksristningene, og i gravhauger og røyser fra eldre jernalder kan det ligge stein med skålgroper, helle-ristningenes vanligste symbol. Enestående i så måte er en gravhaug på gården Nordre Ski i Ski herred, der en svær jordfast stein med 12 tydelige skålgroper ligger i kanten. Den er avbildet i Kråkstadboken. Bautasteinene er også en slags fruktbarhetssymboler som selve navnet synes å antyde.

Til avslutning kan det være morsomt å nevne noen av de gravformer som forekommer i Follobygdene. Ut mot sjøen ligger røyser på Ekeberg og Elle i Frogn. På gårdene Kroksrud og Solberg i samme herred er det flere ganske lave røyser (fig. 6) som danner et stort felt, og som har meget til felles med enkelte røyser på Hunnfeltet i Borge. Karakteristisk for mange er at de er bygd opptil eller omkring en jordfast eller større stein.

Av samme karakter er en del av gravfeltet på Opsand Lille i Ski. Haugene på Økern i Frogn har en karakteristisk og flott beliggenhet. På Galby i Vestby er en samling hauger og steinlegninger som ble undersøkt av antikvar Nicolaysen i 1890-årene; feltet er vesentlig fra vikingetid, men en haug ydet et eldre jernaldersfunn. På Hovim i samme herred står en bautastein midt i en steinlegning. Rester av en steinsetning med 8 stein i periferien og med en 9. i midten finnes på Landsbrukshøgskolen, og på Øster-

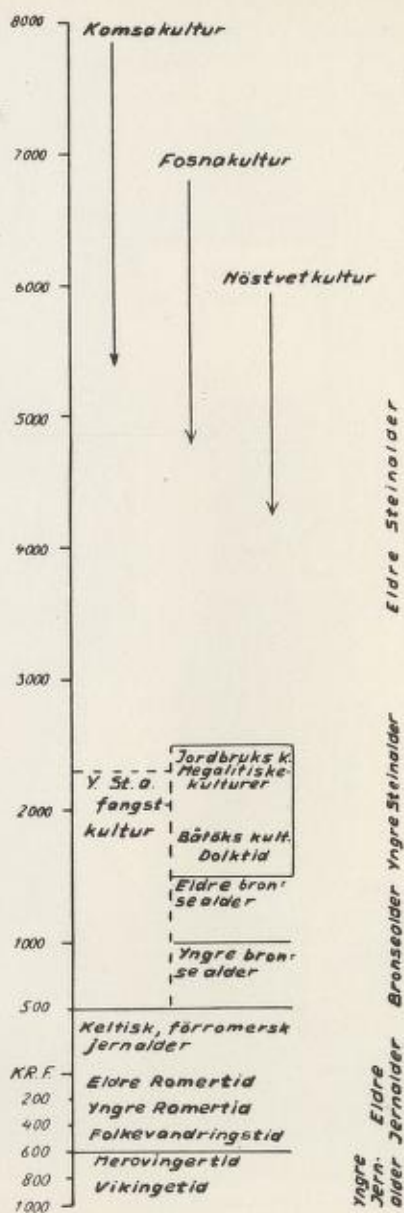

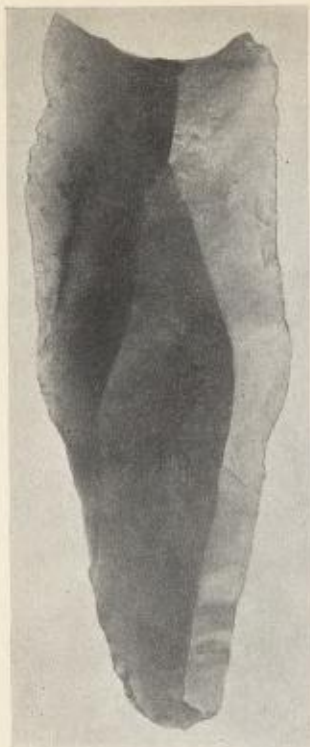
Fig. 6. Røis på Kroksrud, Frogn, Akershus.

haug i Ås er det en svær, flott haug med en stor rugg av en stein på toppen. Fra flere hauger som ble fjernet i slutten av forrige århundre på Dyster i Ås, stammer funn fra folkevandringstiden, bl. a. er det en bronsekjele, en mengde leirkar og en liten treeske med skyvelokk, vakkert utskåret. Men av størst interesse i dette funnet er en romersk sølvdenar fra keiser Hadrians regjeringstid (117—138), om hvilken antikvar N. Nicolaysen skriver i sin gravningsberetning i Fortidsminnesmerkeforeningens årsberetning for 1879: «Forresten er denne mynt den eneste i sitt slags, som nu er bevart i Norge, og den eneste, som vides at være fundet i en norsk gravhaug».

I denne oversikten har jeg bare kunnet ta med hovedtrekkene og noen detaljer i gravskikkens historie i vårt land. Enda mangler meget for at alle enkeltheter blir klarlagt, og for dette må en ha mange undersøkelser av større gravfelt og områder; derfor er det viktig først å få en oversikt over og kjennskap til hver bygds fortidsminner, og Follo historielag har foregått ved et godt eksempel ved å ta initiativet til at et slikt arbeid blir gjort.

Kronologisk oversiktstabell over de forhistoriske perioder i Norge

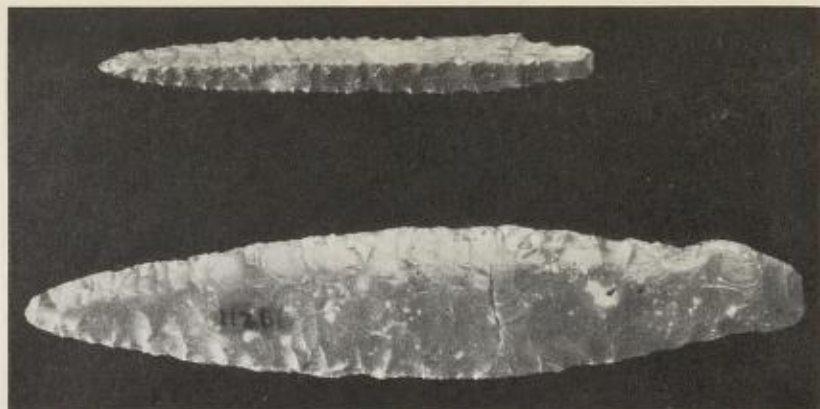
*Talberg, Ullerø, Skjeberg,
Østfold. Flintflekke. Yngre
steinalder.*

*Gryteland, Kråkstad, Akershus.
Tykknakket flintøks. Yngre
steinalder.*

Sandaker, Kråkstad, Akershus. Flintsigd. Yngre steinalder.

*Gatengen, Sæner, Vestby. Akershus. Tresidig pilespiss av flint. Yngre steinalder.
Høler, Vestby, Akershus. Dolk av flint. Yngre steinalder.*

Flaskebekk, Nesodden, Akershus. Mangekantet øks av stein. Yngre steinalder.

Granerud, Nesodden, Akershus. Båtøks. Yngre steinalder.

Rud, Spydeberg, Østfold. Hakke av stein. Steinalder.

Knalstad, Vestby, Akershus. Tynn-nakket flintøks. Yngre steinalder.

Kalfjøs, Vestby, Akershus. Butt-nakket steinøks. Eldre-yngre steinalder.

Mosseng, Os, Tolga, Hedmark. Beinknuser. Steinalder.

Haug, Garder, Vestby,
Akershus. Skafthulløks av
stein. Yngre steinalder.

Roverstad, Vestby, Akers-
hus. Miniaturøks av stein.
Bronsealder.

Bjerke, Ski,
Kråkstad, Akers-
hus. Flintmeisel.
Yngre steinal-
der.

Sande, Kråk-
stad, Akers-
hus. Henge-
smykke av
skifer. Yngre
steinalder.

Nubsrud, Vestby, Akershus. Bronsecelt. Bronsealder.

Frogner, Kråkstad, Akershus. Bronzebarre. Bronsealder.

Glitre, Kråkstad, Akershus. Sverdkniv av jern. Eldre jernalder.

Glitre, Kråkstad, Akershus. Spydspiss av jern. Eldre jernalder.

Vold, Råde, Østfold. Sigd av jern. Eldre jernalder.

*Råstad, Sæner, Akershus. Bronsebeslag.
Eldre jernalder.*

Holen, Skedsmo, Akershus. Spinneshjul. Eldre jernalder.

Dyster, Ås, Akershus. Leirkar. Eldre jernalder.

Prestegården, Ås, Akershus. Leirkar. Eldre jernalder.

Dyster, As, Akershus. Eske av bok med skyvelokk. Eldre jernalder.

Kjerstad, Garder, Vestby, Akershus. Fullknapp til sverdknapp. Merovingertid.

Hov, Vestre Aker, Akershus. Ildslagningsstein til å bære i beltet. Eldre jernalder.

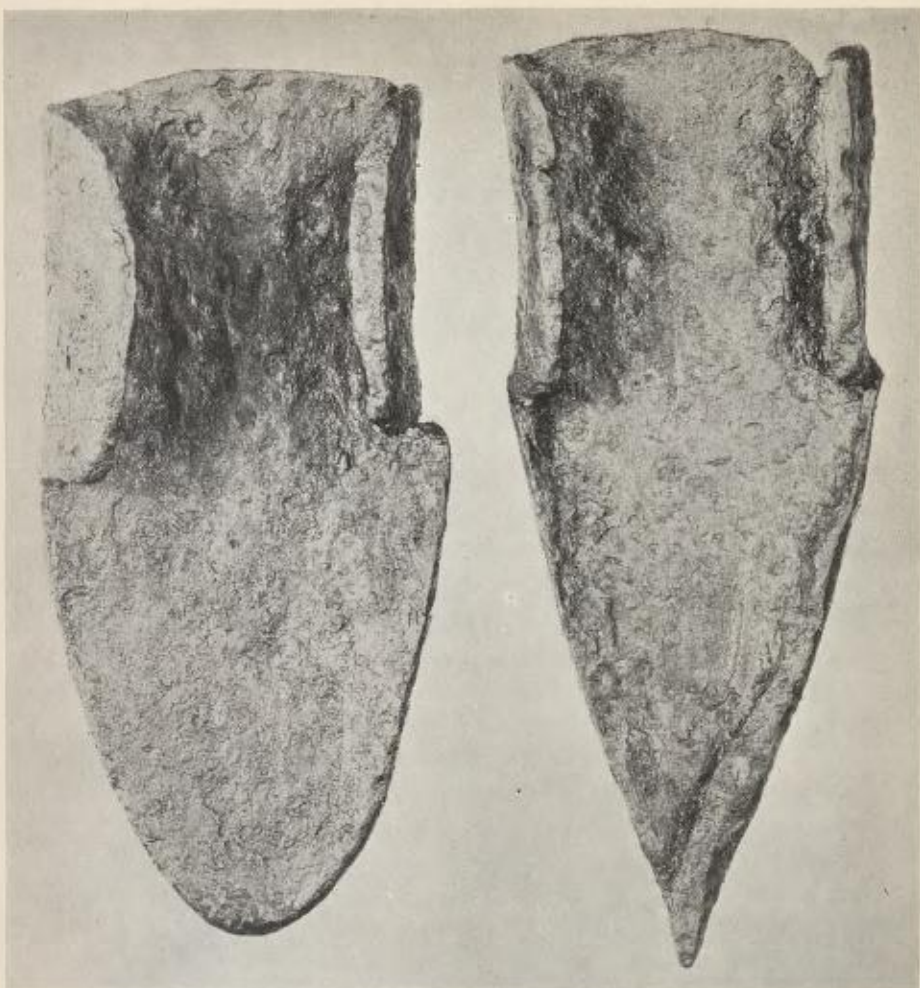
Hov, Vestre Aker, Akershus. Ildslagningsstein til å bære i beltet. Eldre jernalder.

Sander, Kråkstad, Akershus. Sverd av iern. Vikingetid.

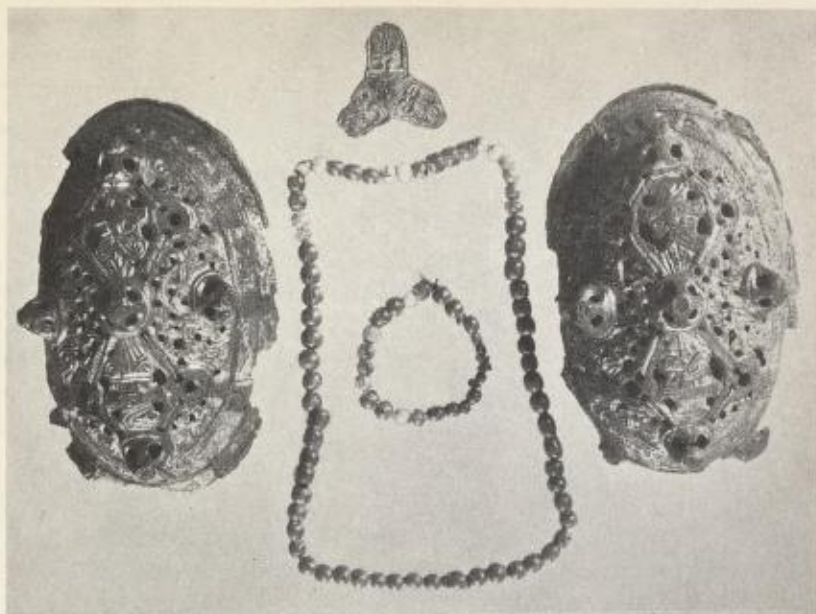
Østre Galby, Vestby, Akershus. Gravfunn. Vikingetid.

Furnes, Hedmark. Plogjern. Vikingetid .

*Fron, Frogn, Akershus. Nøkkel av bronse.
Vikingetid.*

Nomeland, Hyllestad, Valle, Aust-Agder. Kvinnegravfunn. Vikingetid.

Mårem, Attvå, Tinn, Telemark. Ringspenne av bronse. Vikingetid.

Haugesund by, Rogaland. Fiskesøkk av stein. Vikingetid.

Noen seglmerker fra Follo

Ved Hans Krag

Under et arbeide med å samle inn noen seglmerker fra Frogn har jeg leilighetsvis avtegnet et og annet seglmerke fra andre Follo-bygder. Det gjelder slike merker som vanligvis kalles bumerker, hvilket skulle bety merker som var knyttet til buen og brukt til å merke husbunad, redskap og annet med. Navnet svarer til det tyske «Hausmarken», husmerker. En tysk forsker sier: «Som navnet antyder, er husmerkene opprinnelig tegn som skulle tjene som kjennetegn for alle et hus eller en gård tilhørende gjenstander. De var opprinnelig anbrakt på huset eller gården og ble først siden til kjennetegn for den familie, som eide huset eller gården.» Nå må det være klart at den samme tyske forsker ikke kan ha rett i hva han sier om bumerkenes opprinnelse. Han snakker som om hus og gårder skulle ha vært til før menneskene som bebodde dem, og glemmer at engang måtte en gård være ryddet og bygget og engang måtte en eier som den første ha risset merket sitt i veggen, på redskap og inventar. Merket må opprinnelig ha vært en persons eller en ætts eiendomsmerke. Flyttet en eier eller bruker fra en gård, så tok han eiermerket med seg sammen med løsøret. Merket var ikke fastere knyttet til gården enn høysetestolpene. Men i Tyskland og også i Danmark synes utviklingen å ha medført at et eller annet eiermerke gikk over til å bli hus- eller gårdmerke. Det kan ha hengt sammen med landsbyfelleskapet i disse land, et fellesskap som begunstiget eller nødvendiggjorde faste merker for hver gård. Det måtte være merker som hver person i landsbyen kjente, og følgelig ville det være upraktisk om merkene skulle skifte hver gang det kom nye festere på landsbyens gårder.

Hva forholdene i Norge angår, må jeg henwise til en privat uttalelse av Kåre Kveseth, som inngående har studert bumerkene særlig fra Hedmark. Herr Kveseth holdt det for sannsynlig at selve navnet bumerke eller bomerke var innført fra Danmark under foreningstiden. Navnet skulle altså bare referere til merkets utseende og ikke utsi noe om slike merkers karakter eller funksjon i Norge. Det overveiende antall av såkalte bumerker kjenner vi fra gamle segl under dokumenter og tingsvitner, og disse merker er like personlige som seglstemplet. De fulgte en mann livet igjennom, uansett om han flyttet fra en gård til en annen.

I seglene vi her gjengir, finner vi merkene sammen med eiermannens forbokstaver. S'en som vanligvis følger til slutt, står for søn eller sen, slik at f. eks. initialene O P S skal leses som Ole Peders Søn. Samtlige segl er fra tiden 1693—1711. Seglet fig. 1 tilhørte Lars Bjørnsen Østerød i Såner. Det viser to korslagte staver eller vinkler. Grunnformen er her krysset eller det såkalte andreaskors, som vi finner som grunntype for en rekke

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

merker. Også i fig. 2, segl tilhørende Gulbrand Hansen Tannum i Garder, ser vi andreaskorset, men her utviklet til den figur som kalles timeglasset. Over timeglasset er det her lagt en stav. Seglet til Paul Torgersen Støttum i Vestby, fig. 3, viser en trekant — som også er det halve av et timeglass — med et kors over, og fig. 4, Ole Kjærnes i Nordbys segl, tre triangler slik sammenstillet at det framkommer en blomst- eller bladliknende form.

I Jørgen Skis segl, fig. 5, finner vi en helt ny form, den såkalte runerose, marekorset eller pentagrammet. Det er et merke som

er kjent fra mange land og fra meget gamle tider. I sin regelmessige form inneholder det en fylde av tallharmonier. Det har vært betraktet som hellig og tillagt magisk kraft. I Hedmarks slektshistoriske tidsskrift har Kåre Kveseth gitt en inngående redegjørelse for dette merkes forekomst på Hedmark som ættemerke. Fig. 6, segl tilhørende Hans Thorsen Søndre Kroer, viser den firetall-liknende figur (her i speilskrift) som kalles merkurstaven. Den har fått tilføyet to endestaver og en tverstav. Merkurstaven er vanlig i bumerker, ikke minst i Danmark og Tyskland, men ikke ofte møtt i Follo-bygdene. Seglet fig. 7, tilhørende Arne Kverne i Ski, har som merke en vakker variant av ankeret. Slektskapet mellom merkene anker og skip kommer her til syne:

Fig. 5

Fig. 6

Fig. 7

Fig. 8

forsåvidt kunne merket også oppfattes som et skip med mast og rå. Ankermerket er enn videre beslektet med et merke som korset anbrakt over halvmånen som i sin tid ble brukt som symbol på korsets seier over de vantro. Det er ellers et meget gammelt og i mange skikkelser variert merke. I Hans Helgestad i Kroers segl, fig. 8, har vi et rent runetegn, t-runen. Av de runer som forekommer som seglmerker, er dette vel den vanligste, men oftest finner vi en eller flere staver tilføyet.

I merket tilhørende Ole Pedersen Hauger i Frogn, fig. 9, møter vi en helt ny type, ikke et merke bestående av staver, runelikkende tegn eller geometriske figurer, men en fugl, en hane. Hvilken mening et merke som dette kan ha, vet vi ikke, men bare at det nok har en mening. (Gården Hauger ble i 1811 omdøpt til Hanneborg, et navn som ikke har noe med hane å gjøre, men er dannet av kvinnenavnet Hanne.) Follo historielags formann

har spøkefullt gjort meg oppmerksom på at haner ikke legger egg. Da han er kandidat fra Norges landsbrukshøgskole på Ås, bøyer jeg meg for hans faglige innsikt og tilføyer at de to egg- eller kuleliknende merker er noe vi hyppig møter som bitegn i samtidige segl, sammenlikn fig. 3. Hans Arvesen Hokholt på Nesodden førte i sitt segl en fugl sittende på en gren med blader, fig. 10. Liknende merker er ikke uvanlige i Aker og Follo fogderi på den tiden. Hokholt betyr Haukholt, og hadde fuglen bare liknet på en hauk, ville det ha vært fristende å slutte at merket var avledet av gårdens navn. Men fuglen skal nok være en due og grenen den sitter på en oljegren. Det er altså fra en bibelsk forestillingskrets at merket er hentet. Seglet fig. 11 tilhørte Ole

Fig. 9

Fig. 10

Fig. 11

Fig. 12

Eriksen Dal i Oppegård. To korslagte grener dominerer som merke, men over navnebokstavene ser vi en stjerne. Korslagte løv- eller palmegrener var den gang en vanlig dekorasjon, men grenene i seglet har en noe annen karakter, som gjør det vanskelig å uttale seg bestemt om dette merke. Hva stjernen angår, står den i somme segl fra samme tid som det dominerende merke, i andre som et uvesentlig bitegn, kanskje blott som dekorasjon. Antagelig kan stjernen i dette segl stilles i klasse med de tidligere omtalte kuler. Seglet fig. 12 tilhørte Laurits Dylterud i Ås. Merket er en jernkledd arm svingende et sverd. Armer holdende sverd finner vi i norske segl fra middelalderen av, men alltid i en annen stilling, med sverdspissen opp. Dette merke har en nyere karakter og er det samme som ble brukt av mange militærpersoner i hin tid. Vi kan gjette at Laurits selv har valgt dette merke fordi han har en langvarig militærtjeneste bak seg,

at han har vært underoffiser eller at han har deltatt i krigen i sine unge år. —

Dette lille utvalget viser seglmerker av forskjellig karakter. De eldste som gruppe betraktet er de geometriske merker og stavmerkene. Det har vært gjettet på at stavmerkene skulle være utviklet av de gamle runer. Men så enkelt kan de ikke forklares. Noen av dem, som pentagrammet og ankeret, er for øvrig meget eldre enn runetegnene. Når vi møter dem i segl tilhørende norske bønder fra 1600- og 1700-årene, kan vi ikke oppfatte dem som vilkårlig konstruert og antatt. I mange tilfelle er disse merkene blitt ført i kraft av eldgamle tradisjoner, som først ble brudt i begynnelsen av forrige århundre eller slutten av 1700-årene.

Som sagt kan vi i Norge ikke henføre disse merker til gårdene. De var personlige merker. Kom det en ny og med den tidligere eier ubeslektet mann på en gård, kom det også et helt nytt merke. Noe annet har jeg ihvertfall ikke kunnet konstatere for Follo vedkommende. Derimot finner vi tilfelle hvor en sønn sammen med sine forbokstaver bruker samme merke som faren, uendret eller ubetydelig endret. I slike tilfelle står vi tydeligvis overfor ættemerker. Det er alt hva det innsamlede materiale foreløpig tillater oss å si om bruken av de såkalte bumerker i Follo.

Registrerte jordfunn i Follo

Frogn:

- C. 7306 Fiskesøkk av stein. Askholmen.
- C. 6774 Skaftthulløks. Bjerke.
- C. 9033 Skaftthulløks. Bjerke.
- C. 24197 Spydspiss av jern. Bjerke.
- C. 13100 Flintøks, tynnakket. Digerud.
- C. 18139 Kølle av stein. Ved Drøbak.
- C. 1042 Gullspenne, del av. Froen.
- C. 16196 Kvartsbryne, del av. Froen.
- C. 16197 Slipestein, del av. Froen.
- C. 16198 Steinøks, spissnakket. Froen.
- C. 6714 Flintøks. Huseby.
- C. 26465 Jernøks. Kringerud.
- C. 14840 Båtøks, eggstykke. Kroksrud.
- C. 21035 Skaftthulløks. Kroksrud.
- C. 21036 Tilhuggerstein. Kroksrud.
- C. 21037 Kljåstein (vevlodd). Kroksrud.
- C. 22480 3 sigdblād av flint. Kroksrud.
- C. 22481 a. Fiskesøkk, stein. Kroksrud.
- b. Sandsteinsbryne. Kroksrud.
- C. 24761 a. Sigdblād, emne til. Kroksrud.
- b. Båtøks, del av. Kroksrud.
- C. 26911 Pilespiss av flint. Kroksrud.
- C. 27796 Skaftthulløks, liten. Kroksrud.
- C. 27797 Pilespiss av flint. Kroksrud.
- C. 20977 Steinøks, tynnakket. Kroksrud.

- C. 20544 Trinnøks, buttnekkt. Skiphelle.
- C. 21944 Flintøks, del av. Sollia pr. Digerud.
- C. 23538 a. Flekkeskraper, flint, Trollaldalen v/Skorkeberg.
- b. Spånskraper, flint, Trollaldalen v/Skorkeberg.
- c. Borespiss, flint, Trollaldalen v/Skorkeberg.
- d. Borespiss, flint, Trollaldalen v/Skorkeberg.
- e. Kjerne, flint, Trollaldalen v/Skorkeberg.
- f. Flintavfall, Trollaldalen v/Skorkeberg.
- h. 2 slagsteiner, Trollaldalen v/Skorkeberg.
- i. og k. 14 avfallsstkr., Trollaldalen v/Skorkeberg.
- l. 5 koksteiner, Trollaldalen v/Skorkeberg.
- m. Steinøks, del av, Trollaldalen v/Skorkeberg.
- C. 23707 Steinøks, spissnakket. Tverrkjegla.
- C. 5141 Skål av kleberstein, Ødegården.
- C. 5142 Øks. Ødegården. Bryne. Ødegården. Spinnestein. Ødegården.
- C. 14060 Ambolt av jern. Øyerud.
- C. 11650 Øks, tynnakket, del av. Økern.
- C. 1245 Bronsenøkkel. Ukjent.
- C. 7894 Skaftthulløks. Ukjent.
- C. 10049 Steinøks, tynnakket. Ukjent.

- I Kjøbenhavns Museum:
 773 Spenner av bronse. Ukjent.
 795 Jernøks. Ukjent.
 807 Spydspisser. Ukjent.
 808 5 pilespisser av jern.
 Ukjent.
 815 Sigdblād. Ukjent.
 820 Beslag. Ukjent.
 825 a. Trefat. Ukjent.
 C.24126 Nøstvetthakke. Brevik.
 C.24165 Trinnøks. Brevik.

Kråkstad:

- C.16108 Sverdknapp, messing.
 Alum.
 C. 7532 Skaftulløks. Asper.
 C.13373 Kvartsbryne, del av.
 Asper.
 C.22119 Skaftulløks. Asper?
 C.11686 Båtøks, del av. Asper
 plass.
 C.14632 Kvartsbryne. Asperud.
 C.14633 Spydspiss av flint. Aspe-
 rud.
 C.14855 Kvartsbryne. Asperud.
 C.14856 Kvartbryne. Asperud.
 C.17529 Sigd av flint. Bjastad.
 C.13753 Skaftulløks, del av.
 Bjørke.
 C.13755 Skraper av flint. Bjørke.
 C.13161 Skaftulløks. Dyrud.
 Tapt? Pålstav av bronse. Fre-
 stad.
 C.13150 Steinøks, spissnakket.
 Frogner.
 C.13756 Bronsebarre, liten.
 Frogner.
 C.26714 Steinøks, buttnakket.
 Frogner.
 C.26715 Steinøks, buttnakket.
 Frogner.
 C.25017 Skaftulløks, liten. Frog-
 ner.
 C.20603 Skaftulløks. Grimstad
 u/Tømt.
 C.13159 Kvartsbryne. Gryteland.
 C.13369 Flintøks, tynnakket.
 Gryteland.
 C.18561 Flintøks, tykknakket.
 Gryteland.
 C.14730 Hulmeisel av skifer.
 Grytelandhytten.
 C.14731 Skiferkniv, liten. Gryte-
 landhytten.

- C.17524 Flintdolk. Grytelandhyt-
 ten.
 C.13158 Flintflekke. Haga.
 C. 9291 Steinøks u/skaftull.
 Harastad.
 C.21060 Skaftulløks. Harastad.
 C.21305 Slipestein, del av. Hara-
 stad.
 C.21372 a. Leirkar. Harastad.
 b. Leirkar. Harastad.
 c. Rester av 3 leirkar.
 Harastad.
 d. Stykker av beinnål.
 Harastad.
 e. Glattestein. Harastad.
 C.14830 Pilespiss av jern m/fal.
 Kvillese.
 Bronsekar med brente
 bein, gravfunn, solgt til
 en danske. Kvillese.
 C.13370 Flintflekke. Langeli.
 C.13371 Spydspiss, flint. Langeli.
 C.13372 Skiferbryne. Langeli.
 C.18451 Steinøks, tynnakket. Lan-
 geli.
 C.27872 Steinøks, Prikkhugd. Mel-
 legård.
 C.11403 Skaftulløks. Missum.
 C.11538 Skaftulløks. Missum.
 C.11201 Sigd av flint. Myrer.
 C.14853 Steinøks, spissnakket.
 Myrvold u/Skotbu.
 C.14854 Hammer av stein. Myr-
 vold u/Skotbu.
 C.14862 Flintredskap. Myrvold
 u/Skotbu.
 C.11412 Flintdolk. Mørk.
 C.11618 Skaftulløks, del av. Mørk.
 C.12671 Skaftulløks, del av.
 Mørksand.
 C.21061 Skaftulløks. Otlerud-
 hullet.
 C. 3522 Kastespydspiss av jern.
 Prestegården.
 Topografisk arkiv 1864:
 Leirkar og gullring.
 Prestegården.
 C.17551 Spinnestein. Prestegården.
 C.13153 Skaftulløks, del av.
 Prestegården.
 C.13154 Bryne av skifer.
 Prestegården.
 C.13147 2 slipesteiner. Prestegår-
 den.
 C.15196 Steinøks, buttnakket.
 Prestegården.

C.17530 Steinøks, spissnakket, Prestegården.
 C.18023 Flintdol. Prestegården.
 C.18560 Skaftthulløks. Prestegården.
 C.18772 Steinøks, buttnakket, Prestegården.
 C.18773 Spydspiss av flint, Prestegården.
 C.19624 Flintdol. Prestegården.
 C.20086 Smalmeisel av flint, Prestegården.
 C.20820 Leirkar, Prestegården.
 C.13152 Skaftthulløks. Råum.
 C.21201 Jernøks. Råum.
 C.19830 Skaftthulløks, Reitvet.
 C.26486 Spydspiss av jern, Reitvet.
 C. 8118 Steinøks, buttnakket. Røis.
 C.11206 Steinøks, buttnakket. Røis.
 C.11207 Skaftthulløks, del av. Røis.
 Privat eie: Skaftthulløks. Sand u/Mørk, tilh. urmaker Bakstad, Oslo.
 C.17735 Sigd av flint. Sandaker.
 C.19299 Skaftthulløks. Sandvollen.
 C. 7685 Flintdol. Skjønhaug.
 C.18372 Steinøks, del av. Skjønhaug.
 C.23995 Skaftthulløks. Stønnerud.
 C.21072 Flintdol. N. Tømt.
 C.22370 Skaftthulløks. Ø. Tømt.
 C.24642 Flintspiss. Ø. Tømt.
 C.17939 Steinøks, tynnakket. Vang.
 C.12062 Bronsespenne. Østby.
 C.15220 Flintøks, tykknakket. Østby.
 C.18231 Flintøks, tykknakket. Østby.
 Topografisk arkiv: Eggstykke og nakkestykke av skaftthulløks. Østby.
 C.17123 Flintøks, tynnakket. Østbyengen.
 C.24529 Sverd av jern, tveegget. Østerli.
 C. 1333 Spyd av flint. Ukjent.
 C. 1334 Skaftthulløks. Ukjent.
 C.11685 Skaftthulløks. Ukjent.
 C.19591 Skaftthulløks. Ås eller Kråkstad.
 C.19592 Skaftthulløks. Ås eller Kråkstad.
 C.19593 Skaftthulløks. Ås eller Kråkstad.

C.19594 Steinøks. Ås eller Kråkstad.
 Topografisk arkiv 28/5-30:
 Pilespiss av flint. Ukjent.
 Tilhørte ordf. Ivar Haug.

Ski:

C.23938 Kleberkar, del av. Bekkevar.
 C.11211 Skaftthulløks. Bjerke.
 C.11212 Skaftthulløks. Bjerke.
 C.13168 Smalmeisel av flint. Bjerke.
 C.13169 Skaftthulløks. Bjerke.
 C.27072 Flintdol. Bjerke.
 C.19549 Skaftthulløks, del av. Boger.
 C.19819 Steinøks, buttnakket. Boger.
 C.20459 Steinøks, buttnakket. Boger.
 C.20460 Steinøks, tykknakket. Boger.
 C.27424 Skaftthulløks. Borgarheim.
 C.11190 Skaftthulløks. Bru.
 C.21271 Spydspiss, del av. Bru, lille.
 C.11957 Flintdol. Bøler.
 C.17227 Skaftthulløks. Bøler.
 En liknende funnet samtidig, men solgt.
 C.19752 Jernøks. Bøler.
 C. 6608 Trinnøks, buttnakket. Drømtorp.
 C.14433 Flintblokk. Eikjøl.
 C.17937 Kniv av skifer. Eikjøl.
 C.17938 Steinøks, buttnakket. Eikjøl.
 C.19623 Smalmeisel, flint. Eikjøl.
 C.13898 Spydspiss av jern. Eljesrud.
 C.13899 Spydspiss av jern. Eljesrud.
 C.25588 Kastespydspiss. Eljesrud.
 C.27098 Hammer av stein. Rognerud.
 C.24096 a. Skaftthulløks, uferd. Vesterby.
 b. Skaftthulløks, uferd. Vesterby.
 C. 5608 Skaftthulløks. Ensjø.
 C.14796 Skaftthulløks. Ensjø.
 C.19574 a. Slipstein, del av. Finstad.
 b. Flintavfall. Finstad.

- C.19588 Flintdolk. N. Finstad.
C.19589 Smalmeisel av flint.
N. Finstad.
C.19590 Flintøks, tykknakket.
N. Finstad.
C.19618 Flintavfall. N. Finstad.
C.18493 Skaftthulløks. Foss.
C.19155 Skaftthulløks, del av. Foss.
C.19156 Steinøks, del av. Foss.
C.19157 Slipestein, sandstein, Foss.
C.23108 a. Spydspiss, lang. Glitre
b. Jernkniv, enegget.
Glitre u/Sander.
c. Ildstål av jern.
Glitre u/Sander.
C.23109 a. Jernkjel, rester av.
Glitre u/Sander.
b. Linhekle av jern.
Glitre u/Sander.
c. Sigd av jern.
Glitre u/Sander.
d. 3 rester av kniver.
Glitre u/Sander.
e. Jernbeslag, endel.
Glitre u/Sander.
f. Endel ubest. jernstk.
Glitre u/Sander.
g. Leirkar, 28 deler av.
Glitre u/Sander.
C.20256 Nøstvetøks. Grøstad.
C. 5609 Skaftthulløks, del av.
Herustig.
C. 9817 Skaftthulløks, del av.
Herustig.
C.18489 Skaftthulløks, del av.
Herustig.
C.18490 Trinnøks av stein.
Herustig.
C.18491 Dolkeblad av jern.
Herustig.
C.22104 Steinøks, tykknakket.
Kapelbråten.
C.22354 Flintsigd. Kapelbråten.
C.15050 Skaftthulløks. Karlsrud.
C.24128 Flintdolk. Kjensli.
C.14830 Skaftthulløks. Krokhol.
C.13171 Skiferbryne. Kvernes.
C.20672 Kastespyd av jern.
Langhus.
C.20673 Vevlodd av kleber.
Langhus.
C.17733 Hengesmykke, skifer.
Lunde.
C.17190 Flintøks, tykknakket.
Midsjø.
C.17191 Nøstvethakke. Midsjø.
C.17192 Kastespydspiss av jern.
Midsjø.
C.17732 Øks av skifer. Midsjø.
C. 7230 Dopsko av messing.
Monsrud.
C. 7483 Skaftthulløks. Monsrud.
C. 9032 Skaftthulløks. Monsrud.
C.25816 Flintstykke, større.
Mølleren.
C.19569 Leirkar, 3 deler av.
Opsand.
C.14795 Steinøks, buttnakket. Rud.
C.24094 Rullestein med skaftthull
og små innborede groper.
Rud.
C.14794 Steinøks, spissnakket.
Rullestad.
C.14922 Skaftthulløks. Rullestad.
C.18488 Skaftthulløks. Rullestad.
C.19548 Skaftthulløks, del av.
Rullestad.
C. 2039 Sverd av jern, tveegget.
Sander.
C. 2042 Steinring. Sander.
C. 2040 Skaftthulløks. Sander.
C. 2041 Skaftthulløks. Sander.
C.13151 Steinøks, av skifer.
Sander.
C.23397 a. Rullestein, eggform.
Seiersten.
b. Slagstein. Seiersten.
c. Rullestein, oval.
Seiersten.
d. Økslikn. steinstykke.
Seiersten.
e. Bryne, firsidig.
Seiersten.
f. Bryne, firsidig.
Seiersten.
C. 2043 Vektlodd, messingokse.
Ski.
C.27425 Steinklubbe. Ski.
C.14215 Plogjern. Skiseng.
C.13227 Skaftthulløks, del av.
Skjegstad.
C.19587 Flintøks, tynnakket.
Skoro.
C.14797 Skaftthulløks. Stokstad.
C.13170 Flintblokk. Solberg.
C.18097 Skaftthulløks. Solberg.
C.20571 Skaftthulløks. Solberg.
C.24324 Flintsigd. Solberg.
C.22726 Emne til skaftthulløks.
Tågetorp.

- C.24341 a. Kjernehovl, flint.
Stunner.
b. 2 kjernehovler, flint.
Stunner.
c. Spaltestkr. av flint.
Stunner.
d. 2 spånskraper av flint.
Stunner.
e. 2 avslåtte flintstkr.
Stunner.
- C.25033 Boretapp av steinøks.
Sørli.
- C.25523 a. Spånskraper, 3-kantet.
Sørli.
b. 3 flekker. Sørli.
c. Pilespiss av flint.
Sørli.
d. 3 mikrogravstikker ca.
200 flintstkr. Sørli.
4 kvartstskr. Sørli.
1 grønnsteinstk. Sørli.
(Boplassfunn u/Stunner).
- C.27367 a. Dobbelt kantgravstikker
Sørli u/Stunner.
b. Pilespiss.
Sørli u/Stunner.
c. Skiveskraper.
Sørli u/Stunner.
d. Flintstykke.
Sørli u/Stunner.
e. Flintstykke.
Sørli u/Stunner.
f. Endel flintstykker.
Sørli u/Stunner.
- C.27486 3 slagstein, kuleform.
Sørli.
- C.27366 a. Kjernehovl, kvarts.
Sørli u/Stunner.
b. Kjerneskraper, flint.
Sørli u/Stunner.
c. 2 små skiveskrapere.
Sørli u/Stunner.
d. 3 skiveskr., kvarts.
Sørli u/Stunner.
e. 4 kantgravstikker. Sørli
u/Stunner.
f. Borespiss, flint. Sørli
u/Stunner.
g. Pilespiss, skjevegget.
Sørli u/Stunner.
h. Samling tilslåtte stkr.
Sørli u/Stunner.
i. Grovt tilslått spiss.
Sørli u/Stunner.
- k. Stk. glimmerskifer.
Sørli u/Stunner.
l. Stk. pimpestein. Sørli
u/Stunner.
m. Kule av kis. Sørli
u/Stunner.
- C.28536 a. Pilespiss, flint. Sørli
u/Stunner.
b. 3 spisser av flint. Sørli
u/Stunner.
c. Flintredskap. Sørli
u/Stunner.
d. Gravstikke av flint.
Sørli u/Stunner.
e. 4 skrapere av flint.
Sørli u/Stunner.
f. Endel flinter. Sørli
u/Stunner.
g. Stk. av flintkjerne.
Sørli u/Stunner.
h. 5 større flintstkr. Sørli
u/Stunner.
i. 7 små stkr. kvarts.
Sørli u/Stunner.
k. Samling avfallsflint.
Sørli u/Stunner.
l. 10 stkr. av en rund kis-
stein. Sørli u/Stunner.
- C.10019 Skaftulløks. Ustvet.
C.20257 Skaftulløks. Vashagen.
C.21048 Flintdolk. Vashagen.
C.24799 Flintdolk. Vaslestad.
C. 7967 Skaftulløks. Ukjent.
C.12561 Skaftulløks. Ukjent.
C.16266 Skaftulløks. Ukjent.
C.20796 Spydspiss av flint. Ukjent.

Nesodden:

- C.28520 Skaftulløks. Dalbo.
C.25590 Deler av kleberkar.
Ekelund.
C.21624 Fingerring av sølv.
Ildjernet.
C.22694 Skaftulløks, del av.
Flaskebekk.
C.16471 Skaftulløks. Funnings-
rud.
C. 7616 Skaftulløks. Granerud-
eiet.
C. 5365 Steinøks, båtformet.
Granerud?
C.27881 Steinøks, prikkhugd.
Grøstad.
C.10065 Tinnkanne. Hasle.

C.10066 Tinnkanne. Hasle.
 C.27880 Skaftthulløks. N. Krange.
 C. 2637 Spinnehjul av stein.
 Langøene.
 C. 4071 Skaftthulløks. N. Røer.
 C. 1890 Spydspiss av jern.
 Skoklefall.
 C. 2433 Flintøks. Solberg.
 C.28498 a. Steinøks, tykknakket.
 Sandheim.
 b. Skiferredskap. Sandheim.
 C.28529 Trinnøks, buttnakket.
 Asli v/Lillerud.
 C. 6604 Skaftthulløks. Ukjent.
 C.13901 Flintøks, tynnakket.
 Ukjent.
 C.13902 Flintøks, tykknakket.
 Ukjent.
 C.21399 Skaftthulløks. Ukjent.
 Kjøbenhavns Museum:
 Ringspenne av sølv.
 Ukjent.

Oppegård:

C.27309 a. Steinøks, tynnakket.
 Trollhaugen, Svartskog.
 b. Steinøks, tynnakket.
 Trollhaugen, Svartskog.
 C. 9335 Nøkkel av jern. Greverud.
 C.18256 Skaftthulløks. Greverud.
 C.24469 a. Nøstvetthakke. Greverud.
 b. Skiveskraper, flint.
 Greverud.
 C.26167 Steinøks, tynnakket.
 Grytetjern.
 C.27743 Steinøks, spissnakket.
 Vesleheimen, Kolbotn.
 C.17969 Skaftthulløks, del av.
 Myrvold.
 C.18088 Skaftthulløks. Oppegård.
 C.24533 Skaftthulløks. Rutli.
 C.17968 Skaftthulløks. Sætre.
 C.27426 Skaftthulløks. Sætreskogen.
 C.28246 Spydspiss av jern.
 Ø. Ormerud.

Vestby:

C.15128 Steinøks, tynnakket. Amot.
 C.27870 Trinnøks, del av. Alerud.
 Topografisk arkiv: Prikkhugd øks.
 Alerud.
 Tilhører Solveig Løvås.

C.12651 Kvartsbryne, Auerud.
 C.12652 Kvartsbryne. Auerud.
 C.12653 Spinnehjul, kleberstein.
 Auerud.
 C.10939 Skaftthulløks. Bjerkeskog.
 C. 9292 Steinhammer m/skaftthull.
 Borgen.
 C.19347 Beltestein, kvartsitt.
 Brevik.
 C.12656 Skaftthulløks. N. Bruer.
 C.17156 Flintøks, spissnakket.
 Bruer.
 C.19546 Emne til skaftthulløks.
 Bruer.
 C.12655 Spydspiss av jern.
 Bruerhøgda.
 C.12654 Skaftthulløks. Bruerhøgda.
 C.23625 Skaftthulløks. Bruerhøgda.
 C. 9290 Skaftthulløks. Bylterød.
 C.17223 Nøstvetthakke. Bylterød.
 C.17228 Skaftthulløks. Eik.
 C.17527 Nøstvetthakke. Eik.
 C. 9285 Steinøks, buttnakket.
 Elvestad.
 C.14885 Hammer av stein. Filtvet.
 C. 5860 Skaftthulløks. Fossler.
 C.19547 Steinøks, tynnakket.
 Fossler.
 C.14308 Skaftthulløks, del av.
 Galby.
 C.16356 Sigdblå av jern.
 Ø. Galby.
 C.16357 Saks av jern. Ø. Galby.
 C.16358 Kniv av jern. Ø. Galby.
 C.16359 Hovbeslag av jern.
 Ø. Galby.
 C.16360 Krok av jern. Ø. Galby.
 C.16361 a. Sigdblå av jern.
 Ø. Galby.
 b. Skrinhank av jern.
 Ø. Galby.
 c. Krok av jern, liten.
 Ø. Galby.
 d. 2 spiker av jern.
 Ø. Galby.
 C.16362 Bronsebeslag, stykke av.
 Ø. Galby.
 C.24580 Steinøks, tykknakket.
 Sæner.
 C.16363 Kvartsbryne. Ø. Galby.
 C.16364 Jernredskap. Ø. Galby.
 C.16365 2 stkr. av leirkar.
 Ø. Galby.
 C.16366 2 små jernstykker.
 Ø. Galby.

- C.16367 Sverdklinge, del av.
Ø. Galby.
- C.14829 Skaftthulløks. Garder.
- C.17525 Pilespiss av flint.
Gateengen.
- C.12658 Steinøks, buttناكك. Grønlund.
- C. 5859 Skaftthulløks. Haug.
- C.20610 a. Rullestein. Haug.
b. Steinøks, del av. Haug.
- C. 2009 Vektlodd, messinghest.
Hauger.
- C.10206 Steinøks, spissناكك. Hestvet.
- C.13405 Skaftthulløks. Hol.
- B. 223 Økshammer, granitt.
Huseby.
- C.10646 Flintøks, tynnناكك. Hvitsten.
- C.17226 Skaftthulløks. Hvitsten.
- C.13286 Flintøks, tykkناكك. Hølen.
- C.18956 2 skiferbryner. Hølen.
- C.19211 Spydspiss av flint. Hølen.
- C.19649 Steinøks, buttناكك. Hølen.
- C.10885 Slipestein, rød sandst.
Jonrud.
- C.10833 Flintøks, tynnناكك. Kalfjøs.
- C.11926 Steinøks, spissناكك. Kalfjøs.
- C.20028 Spydspiss av flint. Kinne.
- C.18187 Steinøks, spissناكك. Kjensli.
- C. 7289 Gullknapp til sverdfeste.
Kjærstad.
- C. 9287 Flintøks, tynnناكك. Kjærstad.
- C.21082 Flintøks, bredegget.
Kjøvangen.
- C.21083 Øks av jern. Kjøvangen.
- C.27283 Øks av jern. Klokke-
gården.
- C.23062 Flekke av flint. Kulle-
bunden.
- C. 2054 Dopsko, sverdbeslag.
Klever.
- C.13185 Flintøks, tynnناكك. Knalstad.
- C.12754 Nøstvetthakke. Labu.
- C.12755 Nøstvetthakke. Labu.
- C.20945 Steinredskap. Labu.
- C.20475 Steinøks, tynnناكك. Libråten.
- C. 1887 Glassperle. Linnestad.
- C. 1888 Dele av to likearmete fi-
bulaer av bronse. Linne-
stad.
- C.19892 Skaftthulløks. Linnestad.
- C.19893 Spinnehjul. Linnestad.
- C.28504 Nøstvetthakke. Bylterud.
- C.12657 Steinøks, buttناكك. Hølen.
- C 12326 Båtøks. Mørk.
- C.17532 Skaftthulløks, del av. Mørk.
- C.18224 Skiferøks. Mørk.
- C.18225 Nøstvetthakke. Mørk.
- C.24307 a. Blad av flintdol. Mørk, S.
b. Meisel av stein. Mørk, S.
- C.11050 Celt av bronse. Nubsrud.
- C.12604 Slipestein, sandstein.
Prestegården.
- C.26379 Jernøks. Presterud.
- C.18373 Bismertodd. Råer.
- C.11925 Skaftthulløks. Rønjud.
- C.12270 Skaftthulløks. Randum.
- C.22049 Beslag av bronse, skjold-
buleformet. Ø. Roastad.
- C.22048 Slipestein, sandstein.
Ø. Roastad.
- C.22250 Slipestein, sandstein.
Ø. Roastad.
- C.23061 Båtøks. Ø. Roastad.
- C.24118 a. Steinøks, miniatyr,
rhombeformet. Roastad.
b. Steinhammer, uferdig.
Roastad.
- C.24164 a. Fiskesøkke av stein.
Roastad.
b. Slagstein. Roastad.
- C.26946 a. Nøstvetthakke.
N. Roastad.
b. Steinøks, del av.
N. Roastad.
c. Flintredskap, del av.
N. Roastad.
- C.19158 Kvernstein, del av.
Revang.
- Kjøbenhavns Museum 771:
Nøkkel av bronse.
Revang.
- C.17526 Pilespiss av flint. Rød.
- C.21765 Flintflekke. N. Rød.
- C.19545 Skaftthulløks. Sk yen.
- C.22036 Steinøks, buttناكك. Smørbæk.

- C.25243 Skaftthulløks. Solberg.
 C.10547 Skaftthulløks. Ved Son.
 C.14884 Steinøks, tykknakket.
 Stamnes—Ås.
 C.23062 Steinøks, tykknakket.
 Stavenes.
 C. 7254 Steinøks, tynnakket, del
 av. Strømråten.
 C.12701 Steinøks, spissnakket.
 Svineskog.
 C.12190 Skaftthulløks. Sekkebæk.
 C.21116 Skaftthulløks. Tannum.
 C.17528 Skaftthulløks, del av.
 Tegneby.
 C.12605 Steinøks, spissnakket.
 Todammen.
 C.14857 Bismerrudd. Tuft.
 C.17222 Skaftthulløks, del av.
 Tveiter.
 C.22208 Meisel av stein. Tørfest.
 C.24473 Kole av kleberstein.
 Tørfest.
 C.20793 Steinøks, tykknakket.
 Verpet.
 C.12887 Skiferbryne. Ved kirken.
 C.17645 Tohåndssverd. ? (Såner).
- Ås:**
- C.13165 Steinøks, tynnakket.
 Åkebakken, Høgskolen.
 C.24507 Flintflette, del av.
 Høgskolen.
- Norske Forlevninger:
 Håndkvern, steingryter m.
 m. En hule Østre side av
 Arungen.
 C. 2408 Beltestein, kvartsitt. N. Ås.
 C.12603 Slipstein, sandstein.
 Åsmosen.
 Skaftthulløks. Åsmosen.
 Eies av ing. Hansen.
 C. 4842 Skaftthulløks. Askehaug.
 C. 6842 Skaftthulløks. Askehaug.
 C.10865 Skaftthulløks. Askehaug.
 C.12756 Flintmeisel, del av.
 Askehaug.
 C.12757 Skaftthulløks, del av.
 Askehaug.
 C.15513 Skaftthulløks. Askehaug.
 C.20695 a. 5 stk. flintavfall,
 Askehaug.
 b. Steinstykke, 3-kantet,
 Askehaug.
 C.20698 Stridshammer av jern.
 Askehaug.
- C.12852 Skaftthulløks. Bråte.
 C.14848 Steinøks, tynnakket. Bråte.
 C.14849 Steinøks, spissnakket.
 Bråte.
 C.14850 Kvartsbryne. Bråte.
 C.17729 Kvartsbryne. Brekken.
 C.23997 a. Lerkopp, liten. Børsum.
 b. Spinnehjul av stein.
 Børsum.
 c. Vevskje av jern.
 Børsum.
 d. Dyreknokler. Børsum.
 C. 9227 Stridshammer av jern.
 Dyster.
 C. 9228 Bronsekjel. Dyster.
 C. 9229 Leirkar. Dyster.
 C. 9230 Leirkar. Dyster.
 C. 9231—37 Dele av leirkar.
 Dyster.
 C. 9238 Tveegget sverd, del av.
 Dyster.
 C. 9239 Skjoldbule, del av. Dyster.
 C. 9240 Treeske med skyvelokk.
 Dyster.
 C. 9241 Synål av bronse. Dyster.
 C. 9242 Stk. av betalingsring av
 gull. Dyster.
 C. 9243 Stkr. av sølvsmykke.
 Dyster.
 C. 9244 Stk. presset sølvblikk.
 Dyster.
 C.17935 Leirkar med innfelte
 glassbiter. Dyster.
 C. 9742 Stkr. av leirkar. Dyster.
 C. 9743 Rund klebersteinsskive.
 Dyster.
 C. 9744 Oval skive, brent leire.
 Dyster.
 C. 9745 Leirkar, litet. Dyster.
 C. 9746 Leirkar. Dyster.
 C. 9747 Stkr. av leirkar. Dyster.
 C. 9748 Leirkar. Dyster.
 C. 9749 Stkr. av leirkar. Dyster.
 C. 9750 Trekarkitt. Dyster.
 C. 9751 Spinnehjul, brent leire.
 Dyster.
 C. 9752 Fibula av bronse. Dyster.
 C. 9753 Stk. av ditto. Dyster.
 C. 9754 Ca. 130 små glassperler.
 Dyster.
 C. 9755 Romersk sølvdenar.
 Dyster.

- C. 9756 a. Stkr. sølvblikkrør.
Dyster.
b. Stkr. av bronsekjede.
Dyster.
- C. 9757 Stkr. av jernkniv. Dyster.
- C. 9758 Stkr. av leirkar. Dyster.
- C. 9759—61 Stkr. av leirkar.
Dyster.
- C. 9900 Stein med skålgroper.
Dyster.
- C.18526 Spinnenhjul, brent leire.
Eldor.
- C.17728 Steinøks, tynnakket.
Enerstuen. Høgskolen.
- C.20542 Skafthulløks. Fuglenebbet.
- C.20543 Spinnenhjul av kleber.
Fuglenebbet.
- Topografisk arkiv:
Jernøks. Fuglenebbet.
- C.22020 Flintdolk. Gårdmanns-
bråten.
- C. 6663 Skafthulløks. Gultveit.
- C. 9765 Stkr. av 3 leirkar.
V. Haug.
- C.11480 Skafthulløks. V. Haug.
- C.14076 Øks av jern. V. Haug.
- C.14921 Slipestein. V. Haug.
- C.13162 Pilespiss av jern.
Helgestad.
- C.13163 Pilespiss av jern.
Helgestad.
- C.17221 Flintøks, tykknakket.
Hogstvet.
- C. 957 Stkr. av bronsekjele.
V. Holstad.
- C. 958 Skålvekt av bronse.
V. Holstad.
Vektlodd av bly.
V. Holstad.
Ringnål av bronse.
V. Holstad.
Økseblad av jern.
V. Holstad.
- C.12881 Steinøks, tynnakket.
S. Kinn.
- C.20604 Slipestein av kvarts.
N. Kjærnes.
- C.23399 a. 13 klinknagler.
Klommestein.
b. 2 jernspiker.
Klommestein.
c. Leirkarskår.
Klommestein.
d. Brente bein.
Klommestein.
e. Trekull. Klommestein.
- T. 679 Tveegget spyd-piss Kroer.
- C.10908 Steinøks, tynnakket.
Høgskolen.
- C.10909 steinøks, tynnakket.
Høgskolen.
- C.20765 Skiferbryne. Høgskolen.
- C.22832 a. Leirkarskår. Høgskolen.
b. Brente bein og kullstkr.
Høgskolen.
c. Øre til klebersteinskar.
Høgskolen.
- C.26426 Stkr. av flintblad.
Høgskolen.
- C.19648 Flintavfall. Høgskolen.
- C.24196 Steinøks, tynnakket.
Seiersten.
- C. 1445 Perler (sølv etc.) Melby.
- C.13482 Steinøks, spissnakket.
Melby.
- C. 4369 Beltestein av kvartsitt.
Moer.
- C. 4370 Beltestein av kvartsitt.
Moer.
- C. 4372 Stkr. av leirkar. Moer.
- C. 4371 Steinøks, tykknakket.
Moer.
- Topografisk arkiv:
Skafthulløks. Moer.
Eies av ing. Hansen.
- C.25400 Pilespiss av jern. Nordby.
Mengder av Nøstvehakker,
og slipesteiner av sand-
stein, flintavfall, -flekke,
-skrapet, -meisler, -skjer-
ver. Skiferkiler. Buttnak-
kede steinøkser. Del av
tverrøks av stein. Slag-
stein. Nøstvet. (Sjøskogen)
- C. 9798 Steinøks, spissnakket.
Sjøskogen.
- C.10789 Kvartsbryne, del av.
Nøstvet.
- C.10956 Trinnøks, buttnakket.
Nøstvet.
- C.11053 Trinnøks, buttnakket.
Nøstvet.
- C.11979 Trinnøks, buttnakket.
Sjøskogen.
- C.12865 2 Nøstvehakker.
Sjøskogen.
- C.13483 Steinøks, tverregget.
Nøstvet.
- C.19125 Rundskrapet av flint.
Nøstvet.
- C.26738 Slipestein av gneis.
Grimrud.

- C.19126 Trinngks, buttnakket.
Sjøslogen.
- C.20421 Steinskive, rund, gjennom-
boret. Sjøslogen.
- C.20499 3 steinstykker. Sjøslogen.
- C.20984 Nøstvetøks, del av.
Sjøslogen.
- C.20985 Steinøks, buttnakket.
Sjøslogen.
- T. 3462 2 steinøkser, 1 slipestein.
Nøstvet.
- C.14001 Steinøks, buttnakket.
Orskog.
- C. 1868 Tveegget sverd av jern,
sølvbelagt. Prestegården.
- C. 2195 a. Stkr. av leirkar,
Prestegården.
b. Stkr. av brente bein,
Prestegården.
- C.13160 Skaftulløks. Revhaug.
- C.13287 Spinnhjul av sandstein.
Revhaug.
- C.21104 a. Tveegget sverd. Ris.
b. Skjoldbule av jern. Ris.
c. Øks av jern. Ris.
d. Kniv av jern. Ris.
e. 2 flate jernstykker. Ris.
f. Jernspiker. Ris.
g. Minst 100 klinknagler.
Ris.
h. En del spiker. Ris.
i. Et par jernstykker. Ris.
k. Rest av menneskekra-
nium. Ris.
l. Noen forkullede tre-
stkr. Ris.
- C.15222 Flintflekke. Rød.
- C.15223 Flintsrapet. Rød.
- C.23334 Spydspiss av jern.
Seiersten.
- C.17730 Emne til steinhammer.
Seiersten.
- C.17731 Steinøks, tynnakket.
Seiersten.
- C.23597 Slipestein, rektangulær.
Seiersten.
- C.23621 12 stkr. av slipesteiner av
sandstein. Seiersten.
- C.25371 Trinngks av stein.
Seiersten.
- C.26331 Skaftulløks, del av.
Seiersten.
- C.13157 Sigd av flint.
Skjønnaug v/Årungen.
- C.10851 Slipestein, kvartsitt.
v/Årungen.
- C.10852 Stk. av steinredskap.
v/Årungen.
- C. 1023 Bronsekl. Skisjordet.
- C. 1181—83 3 spydspisser av jern.
Skisjordet.
- C. 9879 Steinklubbe m/skaftfure.
Smedbøl.
- C.25923 Sigd av flint. V. Sneis.
- C.20181 Flintøks med hul egg.
Strandengen.
- C. 9284 Steinøks, tynnakket.
Sundby.
- C.20044 Steinøks, buttnakket.
Sundby.
- C.20045 Redskap av stein. Sundby.
- C.21457 Skaftulløks, rhombisk.
Torderud.
- C.17185 Skjoldbule av jern. (+
flere bortkomne saker).
Treider.
- C.14851 Hammer av stein.
Tørkop.
- C.14852 Kvartsbryne. Tørkop.
- C.12351 Skaftulløks. Ø. Vold.
- C.12352 Spydspiss av jern. N. Vold.
- C.10981 Flintdolk. Østensjø.
- C.10982 Skaftulløks. v/Østensjø.
- C. 6295 Tilhuggerstein. Ukjent.
- C.13284 Flintøks, bredegget.
Ukjent.
- C.13302 Flintøks, tynnakket.
Ukjent.
- C.13303 Steinøks. Ukjent.

Litt om loven om fortidsminner

Den 29. juni 1951 sanksjonerte Kongen den nye «fredningsloven». Den avløste da loven av 13. juli 1905, er mere spesifisert enn denne og er utvidet til også å omfatte middelalderen. Her skal det bare trekkes fram noen punkter som er av spesiell interesse i forbindelse med de ting som behandles i denne årboken.

Etter § 1 er *faste fortidsminner* fra oldtiden og middelalderen fredet. Hverken grunneier, bruker eller andre må ødelegge, grave ut, flytte eller forandre slike fortidsminner. Heller ikke må noen jevne over eller gjemme dem med fyllingsarbeid eller liknende, eller skade eller skjemme dem på annen måte, f. eks. ved plan-ting eller bygging.

Unntakelser kan bare gjøres med tillatelse av rette myndighet og på de vilkårene denne setter. En vender seg da til Universitetets Oldsaksamling, Fredriksgt. 2, Oslo.

I § 2 finner en hva som omfattes av begrepet *faste fortidsminner*: Gravminner av alle slags, over og under jorda, som gravhauger, gravrøyser, grav-rom, kister, urnegraver og grav-mæle. Steinsettinger, steinringer, skipssettinger og liknende. Bautasteiner, kors, varder og andre slike minnesmerker. Steiner og fast fjell med innskrifter eller bilder, som runeinnskrifter, helleristninger og -malinger, og dessuten skålgroper, sliperenner og andre bergskurd. Hus og bygninger av alle slag og rester av slike. Boplasser, hustuffer, verksteds plasser, båtstøer, huler og hellere med spor etter at folk har holdt til eller arbeidet der. Festningsverker, bygdeborger, skanser, voller, vollgraver og rester av slike. Tingsteder, kultplasser, hellige kilder og andre steder som gammel tro, sagn eller skikk knytter seg til.

Etter § 8 skal den som finner *løse ting* fra oldtiden og middelalderen straks melde funnet til vedkommende myndighet eller i bygdene til lensmannen og i byene til politiet. Som *løse ting* nevnes: mynter, våpen, redskap, innbo, smykker, båter, skipskrog eller stykker av slike ting, steiner med innskrifter eller bilder.

Staten er eier av slike funn, men § 9 fastsetter, at finneren og den som eier grunnen der funnet er gjort, har krav på vederlag, som etter § 10 fastsettes etter skjønn av vedkommende myndighet.

Gaver

mottatt etter at årboken 1951 ble sendt ut:

A. LØSØRE:	331. Liten treeske
<i>Anders Andersen, Nesodden:</i>	332. Sigarett-eske
296. Kolbelås	333. Rubbetang
<i>Trygve L. Johansen, Haslum,</i>	334. Rubbejern
<i>Frogn:</i>	335—337. Lysesakser av jern
297. Antikk ovn	<i>Johan Bjerke, Frogn:</i>
<i>Sigrid Bjercke, Gladvold,</i>	338. Helvokset tregreip m/jern-
<i>Frogn:</i>	skoninger
298. Stor fønnkurv	<i>August Wetlesen, Gjøfjell,</i>
299. Stol	<i>Nesodden:</i>
<i>August Wetlesen, Gjøfjell,</i>	339—341. Is-slede i 3 ledd
<i>Nesodden:</i>	342. Ishøvl
300. 2 navringer	343. Ismarkør
<i>Hans Johansen Grønlunds</i>	344. Isskuffe
<i>dødsbo av Vestby v/o.r.sakf.</i>	<i>Herbr. Lofthus, Svøstad,</i>
<i>T. Kandahl:</i>	<i>Nesodden:</i>
<i>Iflg. testamente:</i>	345. Issag
301—304. Rokokkostoler	346. Iskniiv
305. Veggur	347. Ishake
306. Varmelåner	348—349. Isbor
307. Klebersteins kar	<i>Helga Kristiansens dødsbo av</i>
<i>Erling Strand, Fjellstrand,</i>	<i>As v/o.r.sakf. O. Herrefosser</i>
<i>Nesodden:</i>	<i>iflg. testamente:</i>
308—322. Samling kolbelås	350. Dragkiste
323—325. Låser	351—352. Bord
326. Spinneten	353—358. Stoler, Hepplewhite
<i>Emmy Abrahamsen, Drøbak:</i>	359. Stol i rokokko
327. Tegning «Frons kirke» 1866	360. Armstol, snodde ben
328. Sauesaks	361. Lite hjørneskap
329. Liten eske i lakkarbeid	362. Speil i hvit ramme
330. Liten eske i lakkarbeid	363. Rokk
	364—375. Innrammete bilder
	376. Perlebrodert bilde
	377. Barometer
	378. Bordlampe m/skjerm (vase)

379. Liten glass lysekrone
380. Blomsterbord
381. Gulvteppe
382. 2 fag gardiner
383. 2 fag portierer
- 384—385. Fløtemugger
386. Lite brett
387. Liten karaffel i glass
- 388—391. Kaffekopper, blått mønster
392. Liten porselens dukke
393. Porselens eske m/lokk
- 394—395. Porselens skål
- 396—397. Nipsgienstander i porselen
398. 7 store drammeglass
399. 4 store vinglass
400. Gammelt drammeglass
401. Stort melkeglass, gammelt
402. Vinglass
403. Ølkrus m/sølvlokk, 1711
404. Urne
405. Liten messinglampe
406. Lysesaks i messing
407. Eske i bjerk, bokform
408. Vase i sølvplett
409. Porselens urne
- 410—411. 2 høge lysestaker, forniklet.
- 412—413. 2 lave messinglysestaker
414. Liten fotskammel
- 415—416. 2 små puter
- 417—419. Broderte duker
- 420—421. Treskjeer
422. Montert Rørstrand-urne
423. Alabast bordlampe

Erling Opsand, Bløylaget, Nesodden:

424. Mellspiker
- 425—426. Drevjern
427. Kjylle
428. Lysesaks av jern

Thoralf Haugerud, Voll, As:

429. Anke. (Bronseplate med former for uthamring av border. Gullsmedredskap.) Fra 1200-årene.

Agnes Folkestad, f. Thorsnes, Oslo:

430. 1 daguerreotypi

Ingeniør Karl Thorsnes v/fru Agnes Folkestad, Oslo:

431. 520 mynter fra forskj. land og 17 medaljer, jetonger m.v.
432. Billed-Bibel
433. Bibel

Erling Strand, Fjellstrand, Nesodden:

434. 256 mynter fra forskj. land og 7 medaljer m.v.

Herman Seiersten, As:

- 435—436. 2 hesteko, jordfunn
437. Nøkkel, jordfunn

Aksel Grimsrud, As:

438. Hølsold

Sigfrid Nordang, Gabelsgt. 48, Oslo:

- 439—442. 4 mahognystoler m/løse seter
- 443—452. 10 bjerketres stoler m/løse seter
- 453—454. 2 trestoler, malte
- 455—456. 2 rokker
457. Hespere
458. Garnvinne
- 459—460. 2 lauper
461. Kaffekanne av metall
462. Pipebord mrk. H. Ø.
463. Bjerk sofa
464. Stor flatvev
465. Rennebom
466. Speil
467. Brodert bilde
- 468—470. 3 innr. bilder
471. Nålepute
472. Innr. hårarbeide
473. Knekkparasoll
474. Merskums pipe
475. Ridesporer
476. Titteskap

Anne Bonde Hansen, Oppegård:

477. Kobberkjel m/fyrstativ
478. Smykkeskrin belagt m/utskårne benplater
479. Bjørneskinnsfell
480. 5-armet lampett

481. Snusdåse i tre
482—485. 4 små lysekroner i glass
486—487. 2 messing veggskjold
488. Merskums pipe
489. Langpipe — trerotr

Aagot Lautin, Vestby:

490. Kaffebrenner
491. Kromkakejern
492. Trekar

Ole Løes, Vestby:

493. Utskåret spiss-slede

Herman Seiersten, Nordby, Ås:

494. Slipstein for steinøkser, jordfunn på Seiersten

Kirsten Linnerud, Frogn:

495. Steinhakke (stjernekeille), jordfunn villa Høienhall

Harald Rød, Frogn:

496. Steinkølle, jordfunn v/Burmannshøgda

497. Spinnestein, jordfunn på Huseby

498. Liten steinøks, jordfunn på Huseby

499. Stridsøks av jern, jordfunn på Huseby

Ingvald Hokholts arvinger, Nesodden:

500. Trefat mrk. E.B.D. 1734 m/ bumerke

C. ARKIV OG BIBLIOTEK:

Trygve Eng, Ås:

N. A. Dahl: Ås herred

Kråkstad kommune:

M. Østlid: Kråkstad, 2 bind

Asmund Løes, Nesodden:

Eivind Thon: Oljens eventyr

Thoralf Holter, Hølen, Vestby:

M. Hjertaas: Vestby prestegjeld

Karl Thorsnes v/Agnes Folkestad, Oslo:

E. Fleischer: Forsøg til Natur-Historie. D. Gr. Begtrups Bemærkninger om det engelske Landbrug

Sigfrid Nordang, Oslo:

Bibel, København 1740
Samling Leilighetsviser

D. PENGEKIDRAG:

1950/51:

Frogn kommune	kr. 250,—
Ski kommune	» 250,—
Vestby kommune	» 400,—
Ås kommune	» 200,—

1951/52:

Drøbak kommune	» 100,—
Frogn kommune	» 300,—
Nesodden kommune	» 200,—
Oppegård kommune	» 260,—
Ski kommune	» 250,—
Vestby kommune	» 400,—
Ås kommune	» 200,—

1952/53:

Drøbak kommune	» 100,—
Frogn kommune	» 300,—
Kråkstad kommune	» 100,—
Nesodden kommune	» 200,—
Ski kommune	» 250,—
Son kommune	» 25,—
Vestby kommune	» 400,—
Ås kommune	» 200,—

1951:

Frogn Sparebank	» 100,—
Vestby Sparebank	» 100,—

1952:

Follo Sparebank	» 500,—
Frogn Sparebank	» 100,—
Vestby Sparebank	» 100,—
Ås Sparebank	» 250,—

1953:

Frogn Sparebank	» 100,—
Kråkstad og Ski Sparebank	» 100,—
Ås Sparebank	» 250,—

1951:

Sigfrid Nordang	» 12,—
-----------------	--------

1953:

Sigfrid Nordang	» 12,—
-----------------	--------

Follo historie- og museums lag 1951

Styret:

Medlemmer	Personlige varamenn
Arvid Balstad, Son Hans Krag, Drøbak, varaformann Oswald Martinsen, Ski, kasserer Karl Prestrud, Vestby Erling Strand, Nesodden, formann	Johs. Bieltvedt, Kråkstad Andreas Dahl, Frogn Karl Thingstad, Oppegård Harald Fossum, As Ingvald Hokholt, Nesodden

Rådet:

Kommune	Valt av laget		Valt av kommunene	
	Medlem	Personlig varamann	Medlem	Personlig varamann
Drøbak Frogn Kråkstad Nesodden Oppegård Ski Son Vestby As	J. Feght-Holst Haakon Ødegården Hans Ambjørnrud Thorleif Holth Ansteen Hokholt Ole Herrefosser Ivar Hermansen Jostein Elset Sverre Krogh	A. Wessel-Berg Haakon Krogsrud Peter Berg Carl Granerud Alfred Setre B. Vale J. Kr. Strøm Nils Jegstad Trygve Eng	Knut Evensen Harald Rød Frk. Anna Bjørge K. Langfjell Hans Aanrud Lars Larsen Asbjørn Larsen Erling Nortvedt S. Balstad	Trygve Aasheim Arne Høiland Fru Kaspars Mørk Harald Johnsen A. H. Helland Harald Holmaas Reidar Jacobsen Henry Nygård Fru Petra Wichlund

Formann i rådet: Harald Rød

Varaform. i rådet: Knut Evensen

*Revisorer:*Asbjørn Dahle
Olav Dalen

Follo historie- og museumslag 1952

Styret:

Medlemmer	Personlige varamenn
Arvid Balstad, Son Hans Krag, Drøbak, varaformann Osvald Martinsen, Ski, kasserer Karl Prestrud, Vestby Erling Strand, Nesodden, formann	Johs. Bieltvedt, Kråkstad Andrens Dahl, Frogn Karl Thingstad, Oppegård Harald Fossum, Ås Asbjørn Dahle, Nesodden

Rådet:

Kommune	Valt av laget		Valt av kommunene	
	Medlem	Personlig varamann	Medlem	Personlig varamann
Drøbak Frogn Kråkstad Nesodden Oppegård Ski Son Vestby Ås	J. Feght-Holst Haakon Ødegården Hans Ambjørnrud Thorleif Holth Ansteen Høkholt Ole Herrefosser Ivar Hermansen Jostein Elset Sverre Krogh	A. Wessel-Berg Haakon Krogsrud Peter Berg Carl Grøncrud Alfred Sætre B. Vale J. Kr. Strøm Nils Jegstad Trygve Eng	Knut Evensen Harald Rød Frk. Anna Bjørge K. Langfjell Hans Aanrud Lars Larsen Asbjørn Larsen Erling Nortvedt S. Balstad	Trygve Aasheim Arne Høiland Fru Kaspars Mørk Harald Johnsen A. H. Helland Harald Holmaas Reidar Jacobsen Henry Nygård Fru Petra Wichlund

Formann i rådet: Harald Rød
Varaform. i rådet: Knut Evensen

Revisorer:

T. Christophersen
Øystein Endsjø

Follo historie- og museums lag 1953

Styret:

Medlemmer	Personlige varamenn
Arvid Balstad, Son Ingebr. Drag, Drøbak, varaformann Oswald Martinsen, Ski, kasserer Erling Strand, Nesodden, formann Harald Støkken, Vestby	Johs. Bieltvedt, Kråkstad Andreas Dahl, Frogn Karl Thingstad, Oppegård Asbjørn Dable, Nesodden Frk. Astrid Frisak, As

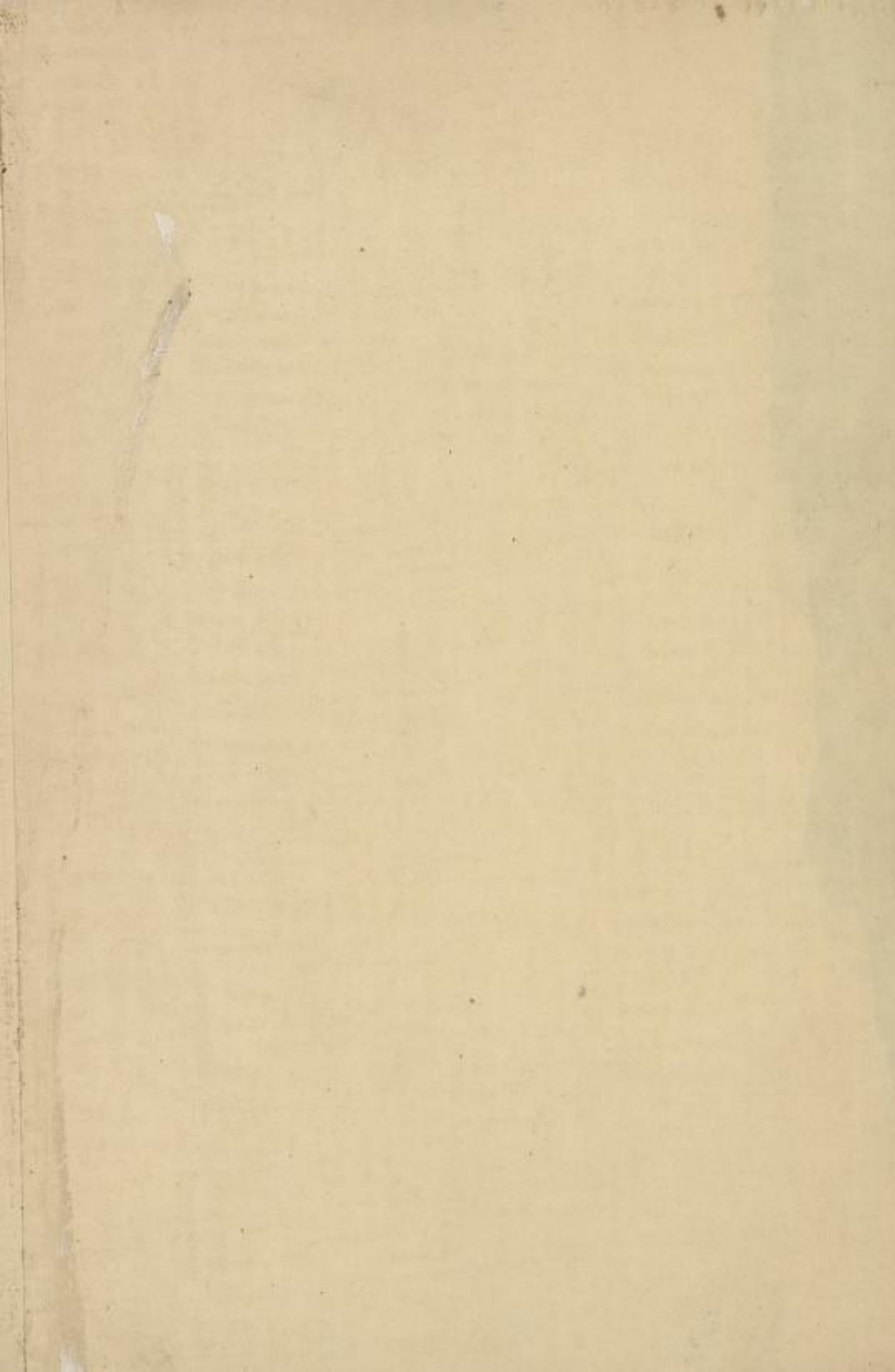
Rådet:

Kommune	Valt av laget		Valt av kommunene	
	Medlem	Personlig varamann	Medlem	Personlig varamann
Drøbak Frogn Kråkstad Nesodden Oppegård Ski Son Vestby As	J. Feght-Holst Haakon Ødegården Hans Ambjørnrud Thorleif Holth Ansteen Hokholt Ole Herrefosser Ivar Hermansen Knut Kjøita Sverre Krogh	A. Wessel-Berg Haakon Krogsrud Peter Berg Carl Granerud Alfred Sætre Bjarne Grefsgård J. Kr. Strøm Nils Jegstad Trygve Eng	Knut Evensen Harald Rød Frk. Anna Bjørge K. Langfjell Hans Aanrud Lars Larsen Asbjørn Larsen Erling Nortvedt S. Balstad	Trygve Aasheim Arne Høiland Fru Kaspera Mørk Harald Johnsen A. H. Helland Harald Holmaas Reidar Jacobsen Henry Nygård Fru Petra Wichlund

Formann i rådet: Harald Rød
Varaform. i rådet: Knut Evensen

Revisorer:

K. Christophersen
Øystein Endsjø

Depotbiblioteket

h14020174

1952/53

Arbok for Follo historie
og museumslag

